

Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatası tərəfindən 2013-cü ildə

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinə təqdim edilmiş

TƏKLİFLƏR

1. Hazırda ölkəmizdə istifadə olunan büdcə xərclərinin iqtisadi təsnifatında informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının (İKT) tətbiqi ilə bağlı xərcləri əks etdirən müddəalar məhduddur. Son zamanlar respublikada elektron hökumətin yaradılması strategiyasına uyğun olaraq əksər dövlət qurumlarında İKT-nin tətbiqi hesabına informasiya istehsalı prosesinin geniş vüsət almasına, dövlət qurumlarının informasiyalaşması istiqamətində konkret layihələrin həyata keçirilməsinə və əksər dövlət proqramlarında elektron informasiya resurslarının yaradılmasının nəzərdə tutulmasına baxmayaraq, bu yönümlü tədbirlərə çəkilən xərclər iqtisadi təsnifat üzrə ayrıca deyil, digər xərclərin tərkibində əks etdirilir.

Şəffaflıq və hesabatlılıq baxımından dövlət büdcəsinin icrası prosesində həmin xərclərin iqtisadi mahiyyətinə uyğun qruplaşdırılaraq uçota götürülməsi əsas məsələlərdən biridir. Bu isə büdcənin icrası zamanı xərclərin məbləği ilə yanaşı, iqtisadi məzmunu nəzərə alınmaqla xərclərin tərkibi haqqında məlumatların düzgün əks etdirilməsini aktual məsələlərdən birinə çevirir. Bu cür yanaşma vəsaitlərin təyinatına uyğun qənaətlə və məhsuldar istifadə olunması üzərində ciddi maliyyə nəzarətini həyata keçirməyə, habelə vəsaitlərdən istifadənin düzgün qiymətləndirilməsinə əlverişli şərait yaradır.

Hal-hazırda Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 6 oktyabr 2004-cü il tarixli 149 sayılı Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının Vahid Büdcə Təsnifatı”nın iqtisadi təsnifatında İKT sahəsində cari xərcləri əhatə edən “Malların (iş və xidmətlərin) satın alınması” bölməsinin 224920 “İnternet” xidməti haqqının ödənilməsi” maddəsində internet xidmətindən istifadəyə görə ödənişlər, veb-saytların yenilənməsi və saxlanması üzrə xərclər, əsaslı xərcləri əhatə edən “Qeyri-maliyyə aktivlərinin alınması” bölməsinin 314400 “İstehsalda istifadə olunmayan qeyri-maddi aktivlər” paraqrafında isə bir ildən çox istifadə edilən kompüter proqramlarının hazırlanması və ya onun alınması, məlumat bazalarının hazırlanması, informasiya sistemlərinin yaradılması ilə bağlı xərclərin əks etdirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Son illərdə ölkəmizdə intellektual resursların inkişaf etdirilməsinə, həmçinin informasiya-kommunikasiya texnologiyaları ilə təminatının əhatə dairəsinin genişləndirilməsinə dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitlərin həcmının əhəmiyyətli dərəcədə artması bu sahədə istifadə olunan vəsaitlərin xərc istiqamətlərinə də böyük təsir göstərmiş və xərclərin iqtisadi məzmununun şaxələnməsinə gətirib çıxarmışdır. Nəticədə, İKT sahəsində bir sıra çox vacib xərclər mövcud iqtisadi təsnifatda öz əksini tapmamışdır, o cümlədən:

- təhsil sahəsində fənlər üzrə elektron tədris və metodiki resursların yaradılması;
- internet portalların və veb-saytların yaradılması;
- interaktiv, elektron xidmətlərin təşkili və xidmətlərin göstərilməsi;
- informasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsi və avadanlıqlara texniki dəstəyin göstərilməsi;
- korporativ şəbəkə infrastrukturunun yaradılması, idarəetmə və texniki nəzarət sisteminin yaradılması və s.

Göstərilənləri, habelə İKT-nin inkişafı sahəsində görülən işlərin mövcud büdcə siyasətində öz əksini tapmasının vacibliyini, büdcə təşkilatlarında informasiya resurslarının yaradılması və idarə edilməsinə tələb olunan vəsaitlərin səmərəli planlaşdırılmasının zəruriliyini, xərclərin təkrarlanması hallarına yol verilməsinin qarşısının alınmasını nəzərə alaraq İKT üzrə xərclərin uçotunun şəffaf aparılması məqsədilə “Azərbaycan Respublikasının Vahid Büdcə Təsnifatı”nda müvafiq xərclərin iqtisadi mahiyyətinə (cari və əsaslı) uyğun daha nəzərə alınmasını məqsədəuyğun hesab edirik.

2. Ölkə iqtisadiyyatının davamlı və dinamik inkişafı kino sahəsində böyük uğurlara nail olmaq imkanını verir. Kino sənətində bədii, sənədli və cizgi filmlərinin istehsalına dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitlərin həcmi mütəmadi olaraq əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır.

Kino sahəsində beynəlxalq əlaqələrin inkişafı istiqamətində mühüm işlər görülmüş və Azərbaycan Respublikası “Birgə film istehsalı haqqında” Avropa Konvensiyasına qoşulmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təsdiq olunmuş “Azərbaycan kinosunun 2008-2018-ci illər üzrə inkişafına dair Dövlət Proqramı”nın yerinə yetirilməsindən gözlənilən əsas nəticələrdən biri kinonun normativ-hüquqi və iqtisadi bazasının təkmilləşdirilməsidir. Dövlət Proqramında normativ-hüquqi və iqtisadi bazanın təkmilləşdirilməsi, başqa sözlə yeni qanunvericilik aktlarının yaradılması üzrə icra müddəti 2008-2009-cu illər müəyyən edildiyi halda, hazırda bu sahə yalnız Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 11 may 2004-cü il tarixli 65 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Dövlət sifarişi ilə istehsal edilən kinofilmlərin yaradıcılarına ödənilən müəllif qonoralarının və sair ödənilən haqların miqdarı və verilməsi Qaydaları” ilə tənzimlənir.

Hazırda kinofilmlərin istehsalı zamanı ədəbi ssenarilərin yazılması və orijinal musiqinin bəstələnməsinə görə ödənilən müəllif qonoralarının, quruluşçu heyətə və çekiliş qrupuna ödənilən əmək haqqının qeyd olunan Qaydaların tələbləri ilə uyğunsuz təşkil etməsi, bu Qaydalarda xaricdən cəlb olunmuş kino mütəxəssislərinin (rejissor, operator və s.) əməyinin ödənilməsinin tənzimlənməsi məsələsinin nəzərdə tutulmaması, dövlət sifarişi ilə çekilən filmlərin seçilmə meyarlarının müəyyən edilməməsi və dövlət sifarişi ilə hazırlanan filmlərin smeta xərclərinin siyahısının təsdiq edilməməsi, habelə birgə (müştərək) film istehsalının

və ümumiyyətlə kino iqtisadiyyatının tənzimlənməsi barədə normativ sənədlərin olmaması büdcə vəsaitlərinin xərclənməsində şəffaflığın və hesabatlılığın təmin olunmasına, xərclərin uçotunun düzgün qurulmasına mənfi təsir göstərir.

Bunları nəzərə alaraq Palata kinoya dövlət qayğısının prioritet istiqamətlərinin müvafiq icra hakimiyyəti tərəfindən müəyyən edilməsini vacib şərtlərdən biri kimi qəbul etməklə yanaşı, aşağıdakıları təklif edir:

- *dövlət sifarişi ilə çəkiləcək filmlərin seçilməsi meyarlarının müəyyən edilməsi və maliyyələşdirmə qaydalarının təsdiq edilməsini;*
- *bütün növ filmlərin (bədi, sənədli, cizgi) ssenariləri üzrə standartların (səhifənin sayı, mətnin formatı və s.) müəyyən edilməsini;*
- *filmlərin smeta xərclərinin tərtibini, xərclərin siyahısının təsdiqi və ona nəzarət mexanizminin yaradılmasını;*
- *filmlərin keyfiyyətinin artırılması və stimullaşdırılması məqsədilə filmlərin dövlət büdcəsindən tam maliyyələşdirmə sistemindən imtina edib, birgə və ya qismən maliyyələşdirmə formasına keçirilməsini.*

Eyni zamanda, Hesablama Palatası “Kino haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa müştərək filmlərin çəkilməsi və xarici mütəxəssislərin yerli film istehsalına cəlb edilməsi ilə bağlı yeni müddəaların daxil edilməsini zəruri hesab edir.

3. Keçirilən dövlət satınalmalarının nəticəsi olaraq qalib təşkilatlarla müqavilələrin bağlanılmasından sonra icra zamanı texniki parametrlərin sabit qalmaması səbəbindən müqavilədə nəzərdə tutulan məbləğ və öhdəliklər çoxsaylı dəyişikliklərə məruz qalır ki, bu da həmin müqaviləni satınalmanı keçirən Tender Komissiyasının bütün üzvləri tərəfindən qeyd-şərtsiz imzalanmış şərtlər toplusundan əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənən bir sənədə çevirir. Palata tərəfindən aparılan nəzarət tədbirləri zamanı tez-tez satınalma müqaviləsi bağlanılarkən tərəflərin öhdəliklərinə tenderin şərtlər toplusunda nəzərdə tutulmayan yeni bəndlərin əlavə olunması, topluda nəzərdə tutulmuş bəndlərin malsatan və ya podratçı təşkilatın xeyrinə dəyişdirilməsi, digər müxtəlif güzəşt və imtiyazların daxil edilməsi hallarına rast gəlinir.

Müqavilənin icrası dövründə onun texniki parametrləri və göstəricilərinin dəyişdirilməsi son nəticədə işlərin dəyərinin artırılması və əlavə vəsaitlərin ayrılması zərurətini yaradır.

Bundan başqa, “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 40.6-cı maddəsində “satınalma müqaviləsini imzalayarkən satınalan təşkilat malların (işlərin və xidmətlərin) hər vahidinin qiymətlərini və meyarlarını

dəyişdirməmək şərti ilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının razılığı ilə malların həcmi 15 faizə qədər artırılıb-azalda bilər” göstərsə də, bu ehtiyacların artıb-azalması səbəblərinin əsasları müəyyən edilmədiyindən satınalan təşkilatın səlahiyyətləri artmaqla yanaşı, onların subyektiv yanaşmalarına şərait yaranır.

Əlavə vəsaitin həcmi isə müqavilə məbləğinin 15 faizindən çox olmasını artıq iqtisadi amillərlə bağlamaq olmaz. Müqavilənin icrası prosesində “bahalaşma” ilə əlaqədar nə sifarişçi təşkilatlar, nə də podratçılar hesabatlı deyildirlər.

Bununla belə, Palata tərəfindən müşahidə olunan hallarda layihənin qəbul edilmiş dəyərinin 15 faizdən də çox artırılması halında belə sifarişçi təşkilat yenidən tender keçirmir, ən yaxşı halda Dövlət Satınalmalar Agentliyinə müraciət edərək yeni razılıq məktubu almaqla kifayətlənir. Halbuki, belə hallara görə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən yeni icazənin (15 faizdən çox) verilməsi mövcud qanunvericilikdə nəzərdə tutulmamışdır. Müqayisə üçün qeyd etmək olar ki, beynəlxalq təcrübədə əvvəlcədən təsbit edilmiş qiymətə layihəni başa çatdırmaq mümkün deyilsə, onda layihənin icrası dayandırılır və əlavə tender keçirilir.

Qeyd olunan bu cür halların qarşısını almaq üçün “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa əlavə və dəyişikliklərin edilməsi zamanı aşağıdakıların nəzərə alınmasını məqsəduyğun hesab edirik:

-satınalma müqaviləsinə icra prosesində müqavilə məbləğinin artırılmasının qarşısının alınması məqsədi ilə müvafiq müddəaların əlavə edilməsini;

-iqtisadi amillərlə bağlı artımların yaranmasına səbəb olan halların və əsasların dəqiq göstərilməsini, digər amillərlə bağlı müqavilə dəyişikliklərinə məhdudiyyətlərin müəyyən edilməsini.

4. “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun maddələrində bəzi boşluqların, habelə birmənalı təfsir edilə bilməyən müddəaların olması icra prosesində həmin maddələrin tələblərinə subyektiv yanaşma üçün geniş imkanlar yaradır. Bu kimi boşluqlar və mücərrəd ifadələr satınalmaların keçirilməsi zamanı korrupsiya hallarının baş verməsinə şərait yaradan amillərdən birinə çevrilir.

Belə ki, qeyd olunan Qanunun 6.3-cü maddəsində göstərilir: ”Satınalan təşkilat malgöndərənlərin (podratçıların) əqli mülkiyyətlərini və ya kommersiya sirlərini qorumaq hüququnu nəzərə almaqla, onlardan bu Qanunun 6.2-ci maddəsində göstərilmiş meyarlara uyğun ixtisas göstəricilərinə malik olduqlarını təsdiq edən sübutlar və ya digər məlumatlar tələb edə bilər.” Bu maddədə “və ya digər məlumatlar tələb edə bilər” ifadəsinin verilməsi satınalan təşkilata qeyri müəyyən məlumatların tələb edilməsi hüququnu verir ki, bu da son nəticədə satınalmayı keçirən təşkilata arzu olunmayan iddiaçı qarşısında geniş maneəvr imkanı yaradır. Bunun üçün Qanunda qoyulan tələbin qəti və konkret “tələb edir” formasında

verilməsini tövsiyə edirik və fikrimizcə, bu zaman tələb olunan məlumatların dəqiq siyahısının müəyyən edilməsi məqsədəuyğun olardı.

Bundan başqa, Qanunun 6.9-cu maddəsində göstərilir: “Satınalan təşkilat satınalma prosedurları zamanı iddiaçının ixtisas göstəricilərini əks etdirən sənədlərin Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş qaydada təsdiq olunmasını və rəsmiləşdirilməsini tələb edə bilər”. Əgər iddiaçının ixtisas göstəricilərinin əks olduğu sənəd zəruridirsə, onda qanunvericilikdə nəzərdə tutulduğu qaydada onun təsdiq olunması birmənalı tələb edilməlidir. Lakin təsdiqin hansı hallarda tələb edilən və ya edilməyən olması hazırda qeyri-müəyyəndir.

Dəqiq ifadə sonluqlarının olmaması hallarına Qanunun 7.1-ci, 7.6-cı, 10.2-ci, 11.2-ci maddələrində də rast gəlinir.

Qanunun 20-ci maddəsinin birinci bəndi - “Satınalan təşkilat mövcud bazarı olan və ehtimal olunan qiyməti müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyənləşdirdiyi minimum məbləğdən aşağı olan malların (işlərin və xidmətlərin) satın alınması üçün bu Qanunun 49-cu maddəsinə uyğun kotirovkalar sorğusundan istifadə edə bilər” şəklində verilmişdir. Maddənin bu formada verilməsi nəticəsində satınalan təşkilatlar müstəqil səlahiyyətlər əldə etmiş, habelə müvafiq tələblər mücərrəd formada göstərilmişdir. Bildiririk ki, bu maddədə anlayışın mücərrəd formada verilməsi icraçı və nəzarətədiçi orqanlar arasında da mübahisə predmetinə səbəb olur.

Qanunun 27.4-cü maddəsində göstərilir: “Hər hansı tender təklifinin qiyməti müvafiq malların (işlərin və ya xidmətlərin) ehtimal olunan qiymətindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlədirsə, satınalan təşkilat həmin təklifi rədd edə bilər.” Fikrimizcə, təqdim olunmuş təklif ehtimal olunan qiymətdən baha olduqda, həmin təklif birmənalı rədd edilməlidir. İkincisi, “əhəmiyyətli dərəcə”nin həcmnin (ölçüsü, şkalası) kim tərəfindən müəyyən edilməsi barədə müddə nəzərdə tutulmadığı üçün satınalan təşkilatlara bu sahədə müəyyən manevr imkanı yaradır.

Audit tədbirləri zamanı müşahidə edilən faktlar, habelə nəzarət tədbirlərinin nəticələri göstərir ki, Qanunun “Bir mənbədən satınalma metodundan istifadə şərtləri” (maddə 21) maddəsindəki “mücərrəd normalar”, “xəyali kateqoriyalar” və “qeyri-müəyyən kriteriyalar” satınalan təşkilata tender keçirmədən birbaşa satınalma müqaviləsinin bağlanması üçün geniş imkanlar yaradır.

Bundan başqa, satınalma keçirmədən müqavilələrin bağlanmasına görə büdcə vəsaitlərindən istifadə edən təşkilatlara qarşı tətbiq olunan sanksiyaların yüngül, nəzarət mexanizmlərində isə zəif həlqələrin mövcud olması, tenderin keçirilməməsi üçün vəsaitlərin bir neçə yerə bölünməsi, çox əməktutumlu və mürəkkəb layihələr üzrə 2-3 gün ərzində təkliflər və kotirovka sorğusu ilə satınalmaların aparılması kimi halların aradan qaldırılmasının zəruriliyi də bu sahəni tənzimləyən qanunvericilik aktlarının təkmilləşdirilməsinə ehtiyac yaradır.

Yuxarıda qeyd olunanlarla yanaşı, “Dövlət satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda aşağıdakı əlavə və dəyişikliklərin aparılması da tövsiyə olunur:

- Qanunun ayrı-ayrı maddələrində seçilən ifadələrin sonunda “edə bilər”, “ola bilər”, “verə bilər” kimi söz birləşmələrinin əvəzinə konkret ifadələrə üstünlük verilməsini, cümlələr və tələblərin dəqiq və əmredici şəkildə olmasını;

- 21-ci maddənin yenidən işlənilməsini, süni əsasların ləğv edilməsini, “istisna hallar”ının əhatə dairəsinin müəyyən olunmasını;

- keçirilən bütün satınalmalara dair müfəssəl məlumatları özündə əks etdirən hesabat formaları və satınalma müqavilələri üzrə dövlət reyestrinin Dövlət Satınalmaları Agentliyi tərəfindən tərtib edilməsini;

- satınalan təşkilatın rəsmi veb-saytlarında keçirilən satınalmaların nəticələrinə dair hesabatların (hansı təşkilatla, hansı təyinat üzrə, nə qədər məbləğə, habelə ayrı-ayrı iş və xidmətlərin qiyməti göstərilməklə) yerləşdirilməsini;

- Qanunun 12-ci “dövlət satınalmalarında saxtakarlıq halları” maddəsində malgöndərənlərlə (podratçılarla) yanaşı, satınalan təşkilatın da saxtakarlıq hallarına yol verməməsi barədə müvafiq müddələrin əlavə edilməsini;

- satınalmaları effektiv təşkil etmək və əlavə xərclərdən yayınmaq məqsədilə satınalmaların keçirilməsi üçün “minimum məbləğ” məhdudiyyətlərinə yenidən baxılmasını, alış predmetindən (mal alışı, iş və xidmət) asılı olaraq “minimum məbləğ”in diferensiaslaşdırılması mexanizminin tətbiqinin nəzərdən keçirilməsini;

- təkliflər sorğusu və kotirovka sorğusu metodu ilə aparılan satınalma prosedurlarının keçirilmə müddətinin dəqiq reqlamentləşdirilməsini.

5. “İşçilərin ezamiyyə Qaydaları”nın I bölməsinin 5-ci bəndinin 3-cü abzasına əsasən gündəlik xərc ezamiyyə xərclərinin 1 günlük normasına daxil olan xərc elementlərindən biri kimi göstərilmiş Qaydaların II bölməsinin 2-ci bəndinin 4-cü abzasına əsasən “gündəlik xərc”in tərkibi yemək xərci, şəhərdaxili nəqliyyat və digər xidmətlər (rabitə və s.) üzrə xərclərdən ibarət olmaqla müəyyən edilmişdir.

Bundan başqa, Qaydaların III bölməsinin 2-ci bəndində işçinin ezamiyyətə getdiyi və həmin gün ölkəyə qayıtdığı halda (bu halda ezamiyyət müddəti 6 saatdan 23 saata qədər) ona bir günlük normanın 40 faizi həcmində vəsaitin ödənilməsi müəyyən edildiyi halda, bu bölmənin 1-ci bəndinin ikinci abzasına görə ezamiyyət xərclərinin 1 günlük normasının 40 faizini gündəlik yemək xərclərinin təşkil etməsi göstərilmişdir. Başqa sözlə, həmin şəxsə bu müddətdə (23 saat ərzində) gündəlik yemək xərci ödənilə bilər, rabitə, şəhərdaxili nəqliyyat və digər xidmətlər

(hətta zərurət yarandıqda mehmanxana xidmətləri) üçün xərclər nəzərə alınmır.

Qeyd olunan müddəalar Qaydaların “Xarici ölkələrə ezamiyyələr” bölməsinin 4-cü bəndinin ikinci abzası “Dəvət edən tərəf ezam olunan işçini yalnız yaşayış yeri ilə təmin etdiyi hallarda işçiyə hər gün üçün ezamiyyə xərclərinin 1 günlük normasının 40 faizi həcmində, işçini yalnız yemək xərci ilə təmin etdiyi hallarda isə hər gün üçün ezamiyyə xərclərinin 1 günlük normasının 60 faizi həcmində vəsait ödənilir” tələbi ilə də fərqlilik yaradır.

III bölmənin 3-cü bəndində göstərilən işçi xarici ölkə ərazisi ilə getdiyi zaman ondan asılı olmayan səbəblərə görə tam bir gün və artıq müddətə yolda ləngiyərsə, həmin müddət üçün ezamiyyə xərclərinin 1 günlük normasının ərazisində ləngidiyi ölkə üçün müəyyən edilmiş normalar üzrə ödənilməsi ilə əlaqədardır. Bu bəndin tələbinə əsasən tam bir gün (hətta 23 saat belə) ləngimə olmazsa, işçiyə heç bir vəsait ödənilir. Halbuki, III bölmənin 1-ci bəndinin 2-ci abzasının tələblərinə görə ezamiyyətə getdiyi və həmin gün ölkəyə qayıtdığı halda (23 saat ərzində) 1 günlük normanın 40,0 faizi həcmində vəsait ödənilir.

I bölmənin 8-ci bəndinə əsasən nəqliyyat vasitələrinin yola düşdüyü gün ezamiyyətə gedən gün, nəqliyyat vasitəsinin daimi iş yeri yerləşən yaşayış məntəqəsinə gəldiyi gün ezamiyyədən qayıdan gün sayılır. Nəqliyyat vasitəsi saat 24-ə kimi (saat 24 də daxil olmaqla) yola düşərsə, ezamiyyətə gedən gün cari gün, 00-saatdan sonra isə sonrakı gün ezamiyyətdən qayıdan gün sayılır. Əgər nəqliyyat vasitəsinin yola düşdüyü yer yaşayış məntəqəsindən kənarında yerləşərsə həmin yerə getmək üçün lazım olan vaxt nəzərə alınır. Lakin 7-ci bəndin 2-ci abzasına əsasən xarici ölkələrə xidməti ezamiyyələr zamanı ezamiyyətə getmək barəsində verilmiş rəsmi əmr və ölkədən çıxıb, ölkəyə qayıtmaq barədə pasport və ya onu əvəz edən sənəddə səlahiyyətli orqanlar tərəfindən edilən müvafiq qeyd ezamiyyət müddəti üçün əsas götürülür. Göründüyü kimi, 8-ci bəndin “ezamiyyətə gedən gün”, “ezamiyyətdən qayıdan gün” anlayışları ilə yeddinci bəndin “ezamiyyə müddəti” anlayışı arasında uyğunsuzluq yaranır. Eyni zamanda, 7-ci və 8-ci bəndlərin tələbinə əsasən nəqliyyat vasitəsi saat 23-də yola düşən işçiyə və ya nəqliyyat vasitəsi ilə gecə saat 01-də Bakıya qayıdan işçiyə yolda olan müddət üçün gündəlik xərc əvəzinə bir saata görə 1 günlük norma tam ödənilməlidir.

Göstərilənləri nəzərə alaraq aşağıdakıları təklif edirik:

- *Qaydalarda istifadə olunan bəzi ifadələrə, norma və anlayışlara yenidən baxılmasını, istifadə edilən məfhumların daha konkret və birmənalı müəyyən edilməsini;*

- *Qaydaların ümumi müddəalar bölməsində ezamiyyə əmri ilə bağlı müəyyən icbari tələblərin müəyyən edilməsini, ezamiyyə müddətinin ezamiyyənin məqsədi ilə uzlaşdırılmasının təmin olunmasını;*

- xarici ölkələrə ezamiyyə xərclərinin düzgün hesablanması üçün “Xarici ölkələrə ezamiyyələr” bölməsinin birinci bəndinin ikinci abzasına “işçi yolda olduğu müddətdə gündəlik xərc ödənilir” cümləsinin əlavə edilməsini.

6. Mövcud olan iqtisadi terminlər üzrə ədəbiyyatların əksəriyyətində “ştatdankənar işçi”yə “müəssisə və təşkilatın ştat siyahısına daxil edilməyən və ştat işçilərinin vəzifə və funksiyalarına aid olmayan birdəfəlik işlərin görülməsi üçün müvəqqəti cəlb olunmuş şəxs” kimi anlayış verilmişdir. Lakin bu terminin birmənalı hüquqi təfsiri olmadığından qanunvericilikdə ştatdankənar işçilərlə bağlı münasibətlər tənzimlənməmişdir.

Nəzarət tədbirlərinin nəticələri göstərir ki, “Ştatdankənar işçilərin əmək haqqı” paraqrafı üzrə nəzərdə tutulan vəsaitlər hesabına bəzi büdcə təşkilatlarında inzibati vəzifələrə uyğun statusla işçilərin işə cəlb edilməsi və inzibati vəzifənin maddi təminatlarının onlara da şamil edilməsi və ya onlarla xərcin iqtisadi mahiyyətinə uyğun gəlməyən müqavilələrin bağlanması və s. kimi hallara yol verilir. Eyni zamanda, bəzi mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən birbaşa Əsasnamə ilə müəyyən edilmiş funksiyaların icrasına “ştatdankənar işçilər” cəlb edilərək həmin şəxslərlə əmək müqavilələri bağlanılır və “Ştatdankənar işçilərin əmək haqqı” paraqrafından onların xərci maliyyələşdirilir.

Bunlarla yanaşı, bəzi büdcə təşkilatlarında ayrı-ayrı fiziki şəxslərlə müxtəlif xidmətləri yerinə yetirmək üçün mülki-hüquqi müqavilələr bağlanılmalı olduğu halda, bunun əvəzinə ştatdankənar işçi ilə qısa müddətli əmək müqaviləsi bağlanaraq “Ştatdankənar işçilərin əmək haqqı” paraqrafından həmin şəxslərə vəsaitlərin ödənilməsi hallarına da yol verilir.

Ştatdankənar işçinin dəqiq hüquqi təfsirinin verilməsini, onunla bağlana bilən müqavilələrin növlərinin və müqavilələrdə tərəflərin icbari öhdəliklərinin müəyyən edilməsini, habelə bu sahədə əmək münasibətlərinin tənzimlənməsi ilə əlaqədar digər məsələlərin həlli üçün əmək qanunvericiliyini tənzimləyən normativ aktlarda müvafiq müddələrin əks etdirilməsini məqsədə müvafiq hesab edirik.

7. 1998-ci ildə qüvvəyə minmiş “Hidrometeorologiya fəaliyyəti haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu”nun 24-cü maddəsinə əsasən hidrometeorologiya və təbii mühitin monitorinqi üzrə məlumatlardan istifadəyə görə işlərə (məlumatların seçilməsinə, surətlərinin çıxarılmasına və istifadəyə verilməsinə, hidrometeorologiya və təbii mühitin monitorinqi üzrə Azərbaycan Respublikasının dövlət məlumatlar fondundan istifadəyə, hidrometeoroloji müşahidə şəbəkələrinin xidmətindən istifadəyə, qanunvericiliklə müəyyən edilmiş digər xidmət işlərinə) ödəmələr alınır və bu ödəmələrin dərəcələri və qaydaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

Qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 1999-cu il 09 iyul tarixli 115 nömrəli qərarı ilə “Hidrometeorologiya və təbii mühitin monitorinqi üzrə məlumatlardan istifadəyə görə ödəmə dərəcələri və qaydaları” təsdiq olunmuşdur.

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Milli Hidrometeorologiya Departamentdə aparılan nəzarət tədbirinin nəticələri ilə müəyyən olunmuşdur ki, hazırda mövcud olan və sifarişçilər tərəfindən tələb olunan aşağıda göstərilən bir sıra xidmət növləri və bu xidmət növləri üzrə müvafiq ödəmə dərəcələri Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin göstərilən qərarında əks etdirilməmişdir.

- Xəzər dənizi üzrə təhlükəli hidrometeoroloji hadisələr haqqında xəbərdarlıq;
- quru üzrə təhlükəli hidrometeoroloji hadisələr haqqında xəbərdarlıq;
- respublika üzrə aylıq hava proqnozu;
- yaz-yay daşqını mövsümündə su anbarına daxil olan suyun proqnozu;
- respublika çaylarında gursuluq haqqında xəbərdarlıq;
- aqrometeoroloji şərh.

Qaydalarda nəzərdə tutulmayan, lakin sifarişçilər tərəfindən sifariş olunan xidmət növləri üzrə bağlanmış müqavilələr üzrə tariflər, 2001-ci ildə ləğv edilmiş Azərbaycan Respublikası Dövlət Hidrometeorologiya Komitəsi tərəfindən 25 yanvar 1996-cı il tarixində təsdiq edilmiş “Xüsusiləşdirilmiş Hidrometeoroloji İnformasiyaların (məhsulların) preyskurant qiymətləri” əsasında hesablanaraq vəsait əldə edilmişdir.

Müasir dövrdə gedən global iqlim dəyişmələri fonunda və hidrometeoroloji proseslərin aktivləşməsi ilə əlaqədar olaraq təbii fəlakətlər üzrə qabaqcadan xəbərdarlıqların edilməsinin əhəmiyyətini və vacibliyini nəzərə alaraq, yuxarıda adı çəkilən və yeni hidrometeoroloji xidmət növləri və bu xidmət növləri üzrə müvafiq ödəmə dərəcələrinin Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 1999-cu il 09 iyul tarixli 115 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Hidrometeorologiya və təbii mühitin monitorinqi üzrə məlumatlardan istifadəyə görə ödəmə dərəcələri və qaydaları”na əlavə olunmasını məqsəda uyğun hesab edirik.

8. Aparılan nəzarət tədbirləri ilə müəyyən edilmişdir ki, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 1999-cu il 09 iyul tarixli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Hidrometeorologiya və təbii mühitin monitorinqi üzrə məlumatlardan istifadəyə görə ödəmə dərəcələri və qaydaları”nın 2-ci bəndinin I, II, III, IV bölmələrinə daxil olan müşahidələrə və xidmət işlərinə görə ödəmə dərəcələrinin, məlumatın tərkibində olan element və komponentlərin sayı nəzərə alınmadan ümumi şəkildə təsdiq edilməsi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Milli Hidrometeorologiya Departamenti tərəfindən həmin müşahidə və xidmət işlərinə görə ödənişin, həcmnin hesablanmasının müvafiq Qaydalarda nəzərdə tutulduğundan fərqli olaraq aparılmasına səbəb olmuşdur. Belə ki, məsələn

Qaydaların 2-ci bəndinin I bölməsində metroloji müşahidələr üzrə sutka ərzində aparılan 8 metroloji müşahidənin (mümkün olan bütün elementləri əhatə edir) qiyməti 36,6 manat təsdiq edilmişdir. Lakin təcrübədə ayrı-ayrı sifarişçilərlə meteoroloji məlumatın bütövlükdə deyil, məsələn, bir neçə elementi əhatə edən məlumatları əldə etmək barədə müqavilə bağlanılır belə hallarda bir elementin qiyməti tapılır (36,6/elementlərin sayı) və məlumatın miqdarına, illərin sayına vurulmaqla sifarişçiyə lazım olan meteoroloji məlumatın qiyməti müəyyən edilir ki, bu da müvafiq Qaydalarda nəzərdə tutulmamışdır.

Bəzi müqavilələr üzrə Sifarişçi əldə edilməsi istənilən hidrometeoroloji məlumatların tərkibində olan elementlərin sayından asılı olaraq, ödəmələrin hesablanması keçmiş SSRİ dövründə təsdiq olunmuş metodiki vəsaitə (Прейскурант цены на первичную (наблюденную) гидрометеорологическую информацию, 1989г.; Методические рекомендации по определению договорных цен на гидрометеорологическую продукцию, 1990г.) əsaslanmaqla aparılır.

Hidrometeorologiya və təbii mühitin monitorinqi üzrə məlumatlardan istifadəyə görə sifarişçilərlə müqavilə bağlanan zaman hidrometeoroloji məlumatların tərkibinə daxil olan ayrı-ayrı element və komponentlərin sayından asılı olaraq məlumatların təsnifləşdirilməsinə və buna uyğun olaraq tariflərin müəyyən edilməsinə ehtiyac vardır.

9. Aparılmış təhlillər göstərmişdir ki, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 1999-cu il 09 iyul tarixli 115 nömrəli qərarı ilə təsdiq olunmuş “Hidrometeorologiya və təbii mühitin monitorinqi üzrə məlumatlardan istifadəyə görə ödəmə dərəcələri və qaydaları”nda çoxillik xüsusiləşdirilmiş rejim məlumatları üzrə təsdiq edilmiş ödəmə dərəcələri tətbiq edilərkən (istifadəçilər dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlar olduqda) iri məbləğdə büdcə vəsaitlərinə tələbat yaranır. Məsələn, dövlət büdcəsindən maliyyələşən Azərbaycan Respublikası Fövqəladə Hallar Nazirliyinin 2009-2011-ci illərdə respublikanın 3 çayı üzrə (Tikanlı çay, Dəmiraparan çay, Bum çay) aldığı orta çoxillik (hər çay üzrə - 60 illik) hidroloji məlumatlara görə xidmət haqqının məbləği (azaldıcı əmsallar tətbiq edilmədikdə) 846,4 min manat təşkil edir. Rusiya Federasiyasında və bəzi MDB respublikalarında büdcə vəsaitlərinə qənaət edilməsi məqsədilə çoxillik məlumatlar üzrə təsdiq edilmiş müxtəlif azaldıcı əmsallardan istifadə edilir. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Milli Hidrometeorologiya Departamenti tərəfindən Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 1999-cu il 09 iyul tarixli 115 nömrəli qərarı ilə təsdiq olunmuş “Hidrometeorologiya və təbii mühitin monitorinqi üzrə məlumatlardan istifadəyə görə ödəmə dərəcələri və qaydaları”nda nəzərdə tutulmayan müxtəlif azaldıcı əmsallardan istifadə olunması praktikasından istifadə edilməsi, qaydalarda müvafiq dəyişikliklərin edilməsini zəruri edir.

Göstərilənləri, habelə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Milli

Hidrometeorologiya Departamentinin azaldıcı əmsalların müəyyən edilməsi və tətbiqi səlahiyyətlərinin olmadığını nəzərə alaraq, qeyd olunan əmsalların müəyyən edilməsi mexanizminin Qaydalarda əks etdirilməsi məsələsinə baxılmasını məqsədəuyğun hesab edirik.

10. Məlum olduğu kimi, ölkəmizdə daşınmaz dövlət əmlakının icarəyə verilməsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “İcarəyə verilmiş dövlət əmlakından səmərəli istifadə olunması tədbirləri haqqında” 1997-ci il 6 sentyabr tarixli 629 nömrəli Fərmanının və Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin “Dövlət əmlakının (mənzil fondundan başqa) icarəyə verilməsi üçün icarə haqqının minimum məbləği”nin təsdiq edilməsi haqqında” 2007-ci il 29 noyabr tarixli 191 nömrəli qərarı ilə tənzimlənir. Lakin Hesablama Palatası tərəfindən keçirilmiş nəzarət tədbirlərinin nəticələri üzrə müəyyən edilmişdir ki, qeyd olunan Qərarla qeyri-yaşayış sahələrinin ayrıca tikililərdə yerləşdiyi hallarda onlara bitişik aidiyyəti torpaq sahələrinin ödənişli istifadə şərtlərinə dair xüsusi hal nəzərdə tutulmadığı üçün bu cür torpaq sahələri də icarəçilərin faktiki istifadəsində olsa da bu hal qeyri-yaşayış sahələrinin icarəyə verilməsi haqqında bağlanmış icarə müqavilələrində öz əksini tapmır.

Qeyd olunanları nəzərə alaraq, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin “Dövlət əmlakının (mənzil fondundan başqa) icarəyə verilməsi üçün icarə haqqının minimum məbləği”nin təsdiq edilməsi haqqında” 2007-ci il 29 noyabr tarixli 191 nömrəli Qərarında dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilən müəssisə və təşkilatların, habelə digər dövlət müəssisə, idarə və təşkilatlarının istifadəsində olan, səhmlərinin tamamilə və ya nəzarət zərfinin dövlət mülkiyyətində saxlanması barədə qərar qəbul olunmuş səhmdar cəmiyyətlərinə məxsus və icarəyə verilən qeyri-yaşayış sahələrinin ayrıca tikililərdə yerləşdiyi hallar üçün həmin tikililərə bitişik olan və onlara aid edilən torpaq sahələrinin ödənişli istifadə şərtlərinə dair müddəaların əks olunmasını təklif edirik.

11. Hazırda qüvvədə olan qanunvericiliyə əsasən meşə fondu torpaqlarının istifadəyə və icarəyə verilməsi səlahiyyətlərini Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, özəlləşdirilən dövlət müəssisə və obyektlərinin altındakı torpaqlar (özəlləşdirməyə açıq elan edilmiş, lakin özəlləşdirilməmiş müəssisə və obyektlərin altındakı torpaqlar, tam və ya qismən özəlləşdirilmiş müəssisə və obyektlərin altındakı özəlləşdirilməmiş torpaqlar), dövlət müəssisə, idarə və təşkilatlarının istifadəsində olan və ya dövlət obyektlərinin tikintisi layihələşdirilmiş, habelə üzərində hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən inşa edilmiş müəssisə və obyektlərin yerləşdiyi dövlətə məxsus torpaqların istifadəyə və icarəyə verilməsi səlahiyyətlərini Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi, dövlət mülkiyyətində olan digər torpaqların icarəyə və istifadəyə verilməsini yerli icra hakimiyyəti orqanları həyata keçirirlər.

Bununla belə, yerli icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən dövlət mülkiyyətində olan torpaqların istifadə vəziyyətinə dair keçirilmiş nəzarət tədbirləri nəticəsində

müəyyən edilmişdir ki, Torpaq Məcəlləsi və torpaq icarəsi haqqında qanunvericilik aktlarında dövlət mülkiyyətində olan torpaqların mövcudluğu və istifadəyə (icarəyə) verilməsi barədə müvafiq səlahiyyətləri həyata keçirən sərəncamçı dövlət orqanları arasında aidiyyəti məlumatların qarşılıqlı olaraq müntəzəm qaydada təqdim edilməsi normaları müəyyən edilmədiyindən rayonların ərazisi üzrə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin, Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinin yerli qurumları ilə yerli icra hakimiyyəti orqanları və Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsinin rayon (şəhər) şöbələri arasında onların sərəncamında olan, habelə istifadəyə və icarəyə verilən dövlət torpaqları barədə mütəmadi məlumat mübadiləsi aparılmır, aidiyyəti torpaqların kateqoriyalar üzrə mövcudluğu, istifadəyə və icarəyə verilmiş sahələri haqqında rayonlar üzrə tərtib olunan Torpaq balansı hesabatlarında məlumatlar dürüst və tam əks olunmur, nəticədə həmin torpaqlar üzrə tam əhatəli uçotun aparılması, eyni zamanda onların istifadə üçün ayrılması və üzərində tikinti işlərinin aparılmasına dair icazələrin verilməsinin qanunvericiliyə uyğun olaraq tənzimlənməsində qeyri-müəyyənlik halları yaranır.

Qeyd olunanları nəzərə alaraq, dövlət mülkiyyətində olan torpaqların istifadə vəziyyətinin dəqiq uçotunun koordinasiya edilməsi məqsədi ilə Torpaq Məcəlləsi və torpaq icarəsi haqqında qanunvericilik aktlarında dövlət mülkiyyətində olan torpaqların mövcudluğu və istifadəyə (icarəyə) verilməsi barədə müvafiq səlahiyyətləri həyata keçirən sərəncamçı dövlət orqanları arasında aidiyyəti məlumatların qarşılıqlı olaraq mütəmadi qaydada təqdim edilməsi normalarının daxil edilməsi məqsədəuyğun olardı.

12. Hazırda “Torpaq icarəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 12-ci maddəsində (“Torpaq sahəsi üzərində icarə hüququnun dövlət qeydiyyatı”) göstərilmişdir ki, “Torpaq sahəsi üzərində müddəti on bir aydan çox olan icarə hüququ qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada daşınmaz əmlakın dövlət reyestrində dövlət qeydiyyatına alınır.”

Aparılan təhlillər göstərir ki, müvafiq prosedurlar çoxlu sayda ilkin sənədlərin toplanması və təqdim edilməsini tələb etdiyindən və təqdim edilmədiyi təqdirdə hər hansı bir inzibati tədbirin görülməsi nəzərdə tutulmadığı üçün torpaq icarəçiləri, o cümlədən dövlət mülkiyyətində olan torpaqların icarəçiləri tərəfindən əksər hallarda bu normaya riayət olunmur. Nəticədə torpaqların icarəyə verilməsi barədə rayon (şəhər) icra hakimiyyəti orqanlarının, Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsinin və Daşınmaz Əmlakın Dövlət Reyestri Xidmətinin məlumatları arasında fərqlər müşahidə olunur ki, bu da bir sıra torpaq icarəsi müqavilələrinin uçotda əks olunmamasına, müvafiq müqavilələr üzrə dövlət mülkiyyətində olan torpaqların icarəyə verilməsindən icarə haqqının dövlət büdcəsinə tam daxil olmaması hallarına gətirib çıxarır.

Torpaq icarəsində uçot sisteminin təkmilləşdirilməsi, sahibkarlıq fəaliyyəti üçün rəsmiləşdirmələrin sadələşdirilməsi və süni maneələrin aradan qaldırılması

məqsədilə “Torpaq icarəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 10-cu maddəsinə (Torpaqların icarəyə verilməsinin ümumi qaydaları) aşağıdakı redaksiyada abzasın əlavə edilməsini təklif edirik:

“Bağlanmış torpaq icarəsi müqaviləsi barədə icarəyəverən tərəfindən qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada daşınmaz əmlakın dövlət reyestrinə məlumat və müvafiq müqavilənin surəti təqdim edilir”.

13. Yerli icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən dövlət mülkiyyətində olan torpaqların istifadəyə və icarəyə verilməsi ümumilikdə Torpaq Məcəlləsi, “Torpaq icarəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə tənzimlənir. Ayrı-ayrı torpaqların kateqoriyaları (məqsədli təyinatı və hüquqi rejimi) üzrə isə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən 2000-ci il 15 mart tarixli 42 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Örüş, otlaq və biçənək sahələrinin istifadəyə və icarəyə verilməsi, habelə istifadə edilməsi Qaydaları” və “Sənaye, nəqliyyat, rabitə və digər təyinatlı torpaqların istifadəsi Qaydaları” ilə tənzimlənir. Hesablama Palatası tərəfindən yerli icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən dövlət mülkiyyətində olan torpaqların istifadə vəziyyətinə dair keçirilmiş nəzarət tədbirləri nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin yuxarıda qeyd olunan Qərarında göstərilən təyinatlı torpaqlardan başqa, örüş, otlaq və biçənək sahələrinin, habelə Ehtiyat fondu torpaqlarının təyinatının dəyişdirilməsi nəticəsində yerli icra hakimiyyəti orqanlarının sərəncamında dövlət mülkiyyətindəki kənd təsərrüfatı dövriyyəsində olan əkin, dinc və çoxillik əkmələrin altındakı torpaqlar da mövcuddur. Həmin torpaqların istifadəyə və icarəyə verilməsinin xüsusiyyətləri, müddətləri və icarə haqqının aşağı həddi istisna olmaqla sair şərtləri qüvvədə olan qanunvericiliklə birmənalı olaraq təsbit olunmadığından, bu hal əkin, dinc və çoxillik əkmələrin altındakı torpaqların qeyri-təyinatı üzrə uzunmüddətli istifadəsi və icarəsi üçün şərait yaradır.

Qeyd olunanları nəzərə alaraq, dövlət mülkiyyətində olan əkin, dinc və çoxillik əkmələrin altındakı torpaqların təyinatı üzrə və səmərəli istifadə edilməsinin təmin edilməsi məqsədi ilə, həmin torpaqların istifadəyə və icarəyə verilməsi, habelə onun istifadə edilməsi üzrə ayrıca normativ hüquqi sənədin (qaydaların) hazırlanaraq təsdiq edilməsi məqsədəuyğun olardı.

14. Dövlət büdcəsinə dövlət rüsumlarından daxilolmaların tərkibində böyük xüsusi çəkiyə malik olan, Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyinin Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi tərəfindən nəqliyyat vasitələrinin illik texniki baxışdan keçirilməsinə görə tutulan dövlət rüsumunun məbləği Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 06 oktyabr 2004-cü il tarixli 149 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş Azərbaycan Respublikasının vahid büdcə təsnifatında büdcə gəlirlərinin 142216 nömrəli təsnifat kodunda rüsumlardan daxilolmaların tərkibində böyük xüsusi çəkiyə malik olan digər dövlət rüsumu - Azərbaycan Respublikasının ərazisində beynəlxalq avtomobil daşımalarını tənzimləyən icazənin verilməsinə görə tutulan dövlət rüsumu ilə birlikdə göstərilir. Bu isə ayrı-ayrılıqda xüsusi çəkisi

əhəmiyyətli səviyyədə olan göstərilən mənbələrdən büdcə daxilolmalarının proqnozlaşdırılması və icrası barədə müvafiq rəylərin əsaslılığına təsir göstərir.

Müvafiq olaraq vahid büdcə təsnifatında büdcə gəlirlərinin qeyd olunan təsnifat kodu üzrə daxilolmaların diferensiallaşdırılması və Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi tərəfindən nəqliyyat vasitələrinin illik texniki baxışdan keçirilməsinə görə tutulan və dövlət büdcəsinə ödənilən dövlət rüsumlarının məbləğinin Azərbaycan Respublikasının vahid büdcə təsnifatında ayrı təsnifat kodu ilə göstərilməsi məqsədəuyğun hesab edilir.

15. Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 175.8-ci maddəsinə əsasən ƏDV ödəyiciləri, habelə ƏDV-nin məqsədləri üçün qeydiyyatda olmayan səhmlərinin və paylarının 50 faizindən çoxu dövlətə məxsus olan hüquqi şəxslər və büdcə təşkilatları tərəfindən mallar (işlər və xidmətlər) alınarkən onlara verilmiş elektron vergi hesab-fakturaları üzrə ƏDV-nin məbləği ƏDV-nin depozit hesabına köçürülməlidir.

Eyni zamanda, Vergi Məcəlləsinin 176.1-ci maddəsinin tələblərinə uyğun olaraq bu Məcəllənin 176.4-cü maddəsinin (ƏDV-nin ödəyiciləri olmayan alıcılara pərakəndə mal göndərildikdə və ya xidmət göstərildikdə, elektron vergi hesab-fakturası əvəzinə qəbz və ya çek verilə bilər) yerinə yetirilməsi şərti ilə, ƏDV-nin ödəyicisi kimi qeydiyyatdan keçən və vergi tutulan əməliyyat aparan şəxs malları, işləri və ya xidmətləri qəbul edən şəxsə elektron vergi hesab-fakturasını verməyə borcludur. Vergi Məcəlləsinin 176.3.-cü maddəsinə əsasən isə vergi ödəyicisi malın alıcısına (işlərin, xidmətlərin sifarişçisinə) elektron vergi hesab-fakturasını mal göndəriləndən (iş görüldəndən, xidmət göstəriləndən) sonra 5 gündən gec olmayaraq verməyə borcludur.

Azərbaycan Respublikasının Hesablama Palatasının nəzarət tədbirlərinin nəticələri ilə bir sıra idarə, müəssisə və təşkilatlar (o cümlədən, büdcə təşkilatları) tərəfindən ƏDV ödəyicilərindən alınan malların (işlərin və xidmətlərin) dəyərinin ödənilməsi zamanı bəzi hallarda ƏDV məbləğinin ƏDV-nin depozit hesabına ödənişinin həyata keçirilməməsi müəyyən edilmişdir. Audit olunan obyektlər buna səbəb kimi ƏDV ödəyiciləri tərəfindən elektron vergi hesab-fakturalarının təqdim edilməməsini göstərir ki, bu da qanunvericilikdə elektron vergi hesab-fakturalarının təqdim edilməməsinə görə məsuliyyətin müəyyən edilməməsindən irəli gəlir. Elektron vergi hesab-fakturalarının təqdim edilməməsi halları son nəticədə mal göndərən (iş görən, xidmət göstərən) ƏDV ödəyiciləri tərəfindən vergiyə cəlb olunmalı olan dövrüyyələrinin vergidən yayındırılması riskini artırır.

Göstərilənləri nəzərə alaraq, elektron vergi hesab-fakturalarının təqdim edilməməsi nəticəsində baş verə biləcək halların qabaqcadan aradan qaldırılmasının təmin olunması məqsədilə ƏDV ödəyiciləri tərəfindən əhali istehlak qrupu istisna olmaqla digər alıcılara (o cümlədən, büdcə təşkilatlarına) təqdim edilmiş mallar (görülmüş işlər, göstərilmiş xidmətlər) üzrə elektron vergi

hesab-fakturalarının təqdim edilməsinə görə məsuliyyətin (maliyyə sanksiyasının) müəyyən edilməsi istiqamətində qanunvericilikdə müvafiq əlavə və dəyişikliklərin edilməsi məqsədəuyğun hesab edilir.

16. “Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 21 dekabr 2012-ci il tarixli, № 509-IVQD nömrəli Qanunu ilə Vergi Məcəlləsinin 124.4-cü maddəsi aşağıdakı məzmununda verilmişdir:

“124.4. Azərbaycan Respublikasında daşınmaz əmlakın (yaşayış fondu istisna olmaqla) vergitutma məqsədləri üçün aylıq icarə haqqının məbləği bu Məcəllənin 14-cü maddəsinə uyğun olaraq, bazar qiyməti nəzərə alınmaqla müəyyən edilir”.

Bununla əlaqədar olaraq, daşınmaz əmlakın (yaşayış fondu istisna olmaqla) vergitutma məqsədləri üçün aylıq icarə haqqının məbləğinin bazar qiymətləri nəzərə alınmaqla müəyyən edilməsi, o cümlədən dövlət əmlakının Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin “Dövlət əmlakının (mənzil fondundan başqa) icarəyə verilməsi üçün icarə haqqının minimum məbləği”nin təsdiq edilməsi haqqında 29 noyabr 2007-ci il tarixli №191 nömrəli Qərarı ilə müəyyən edilmiş minimum icarə haqqı məbləğlərinin bazar qiymətləri nəzərə alınmaqla formalaşdırılması mexanizminin hazırlanması məqsədmüvafiq hesab edilir.